

Dabas simboli mums ik gadu atgādina par dabas elementiem, kas prasa īpašu uzmanību.

DABAS SIMBOLI

Gada augs – madaras *Galium* ģints

Madaras pārstāv rubiju dzimtu. Latvijā savvaļā aug vairākas sugas, lielākā daļa no tām ir daudzgadīgas. Visbiežāk sastopamas ir trīs: mīkstā madara (*Galium mollugo*) – zied sīkiem, baltiem ziediem, ziemeļu madara (*Galium boreale*) – ar zarotiem, apmēram 50 cm augstiem stublājiem, kuru galotnēs attīstās balti ziedi un istā madara (*Galium verum*) – sīkie ziediņi ir spilgti dzeltenīgi, ar spēcīgu medus smaržu. Senatnē madaras bieži izmantotas dziju krāsošanai, bet vēl līdz pat mūsdienām tā ir iecienīta jāņuzāle.

Gada kukainis – Jāņogu raibenis *Olygona c-album*

Jāņogu raibenis ir vidēja izmēra tauriņš ar spārnu pletumu no četriem līdz pieciem centimetriem. Tas ir tipisks raibeņu dzimtas pārstāvis ir ar oranžu spārnu virspusi, kas klāta ar vairāku melnu plankumu rakstu. Ja no attāluma to var sajaukt ar kādu citu raibeņu sugu, piemēram, parasto nātru raibeni, tad, aplūkojot tauriņu tuvāk, redzama viena no jāņogu raibeņa galvenajām atpazīšanas pazīmēm – īpatnēji izrotāta spārnu forma.

Gada koks – parastais ozols *Quercus robur*

Parastais ozols ir dižskābaržu dzimtas ozolu ģints koku suga, vienīgā šīs ģints suga, kas Latvijā aug savvaļā. Parastais ozols jeb "Quercus robur" ir Latvijas dižākais koks, kas turklāt ieņēmis goda vietu mitoloģijā un tautas tradīcijās ne tikai baltu apdzīvotajā teritorijā, bet arī daudz plašākā reģionā un senākā vēsturē. Lielākais parastais ozols Latvijā un Baltijā ir Kaives senču ozols, kura stumbra apkārtmērs sasniedzis 10,52 m. Par dižkoku – valsts nozīmes dabas pieminekli Latvijā ozols kļūst, sasniedzot 4 m stumbra apkārtmēru.

Gada dzīvnieks – parastā vāvere *Sciurus vulgaris*

Parastā vāvere ir vienīgā Latvijas savvaļā sastopamā vāveru suga. Vāvere ir neliels graužējs un raksturīga tās pazīme ir garā, kuplā aste un ausis ar matu pušķiem galos. Vāveres sastopamas skujkoku un jauktajos mežos, kā arī dārzos, parkos un kapsētās. Dzīvošanai ierīko midzeņus, kas var atrasties koku dobumos vai putnu būros. Ja dobumi nav pieejami, vāveres veido bumbveida midzeņus no koku zariņiem, ķērpjiem un sausām lapām. Tās pārtiek galvenokārt no egļu un priežu sēklām, ziemā – arī no koku pumpuriem.

Gada sūna – zilganā baltsamtiņa *Leucobryum glaucum*

Zilganā baltsamtiņa bieži sastopama piejūras mežos, tā aug uz augsnes un koku pakājēs, kā arī uz satrunējušiem celmiem. Sūna aug ļoti blīvos, bieži vien puslodes veida ciņos. Jo lielāks ir baltsamtiņas ciņš, jo ilgāk tas audzis, tādējādi liecinot arī par meža ilglaiību, tāpēc tā ir viena no dabisku mežu indikatoraugiem. No citām sūnām atšķiras ar gaiši zilgani pelēcīgo nokrāsu. Pasaulē ir 122 baltsamtiņu ģints sugas, kas izplatītas visos kontinentos.

Gada sēne – milzu apaļpūpēdis *Langemannia gigantea*

Milzu apaļpūpēdis ir pats lielākais pūpēdis pasaulē. Tā diametrs var sasniegt 50 centimetrus un vairāk, bet svars var būt vairāki kilogrami – līdz pat 10 kilogramiem. Lielākajam Latvijā līdz šim atrastajam pūpēdim apkārtmērs bijis 166 centimetri, norāda Latvijas Mikologu biedrība.

Apalpūpēja augļķermeņi ir netīri balti, vēlāk iedzelteni, ar gludu apvalku. Forma ir lodveida, ar kātiņveida sašaurinājumu apakšpusē, parasti 10–50 centimetru diametrā, bet apkārtmērs dažreiz pārsniedz metru.

Gada putns – pļavu tilbīte *Tringa totanus*

Pļavu tilbīte ir vidēji liels pelēkbrūns bridējputns ar garām kājām un vidēji garu knābi. Raksturīgākā pazīme ir sarkanas kājas un un lidojumā ļoti redzamas baltas gareniskas svītras uz spārniem. Tā ir viena no vairākām putnu sugām, kas apdzīvo mitrus zālājus. Pļavu tilbīte kļuvusi par Eiropas Savienībā apdraudētu putnu sugu. Būtiskākie draudi šai sugai ir lauksaimniecības intensificēšana un mitrāju nosusināšana.

Gada ģeovieta – Raunas Staburags

Raunas Staburags ir ainavisks šūnakmens kupols Raunas krastā un tas ievērojams kā šobrīd lielākais avotu kaļķakmens veidojums Latvijā, kas saglabājis cilvēka nepārveidots. Daudzi citi Latvijā ir, vai nu noraksti, vai, kā Daugavas Staburags, atrodas ūdenskrātuves dzelmē. Avotiem bagātā upes krasta nogāzē ir nozīmīga kā dzīvotne, kur aug daudzveidīgas kaļķu un mitrumu mīlošas sūnu un lakstaugu sugas, un kādu brīdi ir mitus no Daugavas Staburaga 1963. gadā pārstādītā puķīte Alpu kreimule.

Gada dzīvotne – dižkoks

Liels un vecs koks ir bagāta dzīvotne, kas dod mājvietu daudzām radībām, sākot no lieliem putniem un beidzot ar sīkiem kukaiņiem, sūnām un ķērpjiem. Vecie koki piesaista lielu dabas daudzveidību un veido īpašu mikroklimatu savā vidē, un tie ir arī Latvijas valsts pirmsākumu liecinieki, būtiska mūsu kultūrvēstures vērtība un identitātes daļa. Dižkoki ir dabas vērtība un liecība par mūsu senčiem, to dzīvesveidu un vērtībām.

Gada bezmugurkaulnieks – simtkāji *Chilopoda*

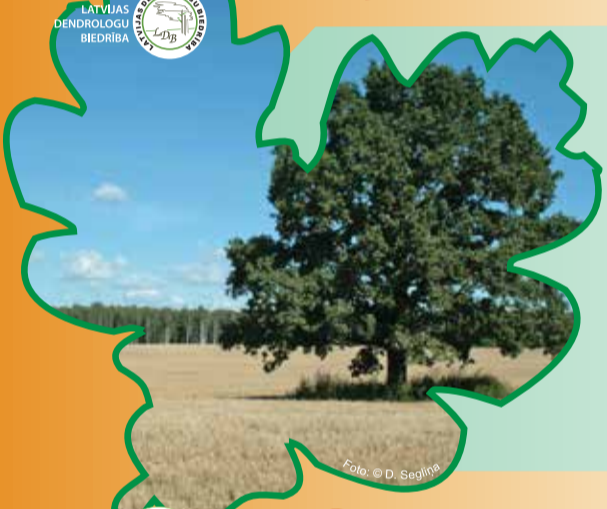
Simtkāja posmā ķermeni klāj biezi bruņots apvalks, kas pēc krāsojuma atgādina Baltijas jūras dzintaru. Brūnganā krāsā. Simtkājiem ir pēc skaita trīsdesmit līdz pat vairākiem simtiem eņķāju. Pie katra ķermeņa posma ir piestiprināts viens, sāniski vērsti eņķāju pāris. Pateicoties šim eņķājiem, simtkāji spēj prasmīgi ložņāt savā dabiskajā dzīves vidē – augsnes virskārtā zem dažādiem patvērumiem. Daļēji saplacinātais ķermenis ļauj izlist cauri dažādām maza izmēra spraugām, kā arī veikli meklēt barību – citas par sevi mazākus augsnes virskārtā dzīvojošas radības.

LATVIJAS BOTĀNIKU BIEDRĪBA

LATVIJAS ENTOMOLOGU BIEDRĪBA

LATVIJAS DENDROLOGU BIEDRĪBA

LATVIJAS DABAS MUZEJS

LATVIJAS BOTĀNIKU BIEDRĪBA

LATVIJAS MIKOLOGU BIEDRĪBA

LATVIJAS ENTOMOLOGU BIEDRĪBA

ĢEOPARKS

LATVIJAS DABAS FONDS

LATVIJAS ENTOMOLOGU BIEDRĪBA

Aicinām par visiem novērotajiem 2018. gada dabas simboliem ziņot portālā www.dabasdati.lv, iespēju robežās pievienojot fotogrāfijas.

2018

